

סוכות – שמחת בית השואבה

לשיחה 2 – נכתב ע"י הרב משה צוריאלי, מתוך ספרו "אוצרות התורה" - חלק "מועדים" שבכרך ב [הבהרה. בהסכמת הרב, השיחה נערכה ע"י תלמידו, אך טרם הגיחה]

יש מן המיוחד בחג הסוכות שחוגגים אז שבעת ימים "שמחת בית השואבה" – ולא רק בזמן בית המקדש, אלא בכל הדורות. ויש לשאול "ולשמחה מה זו עושה?" (קהלת ב, ב,). מפני מה כל זה? מה יש בסוכות שאין בחג הפסח וחג השבועות

ועוד ראינו גוזמאות גדולות ממה שחז"ל ציינו בגמרא: אמרו עליו על רבן שמעון בן גמליאל כשהיה שמח שמחת בית השואבה, היה נוטל שמונה אבוקות של אור, זורק אחת ונוטל אחת, ואין נוגעות זו בזו. וכשהוא משתחוה, נועץ שני גודליו בארץ ושוקה ונושק את הרצפה וזוקף. ואין כל בריה יכולה לעשות כן, וזו היא קידה. ("סוכה גג.). ונלע"ד שאין מדובר בשכיבה־צניחה, שהרי יש הרבה מן הבריות היכולות לעשות כן. אלא שהוא נעמד על שתי גודליו בארץ, ורגליו באויר כשהוא מאונך. ולעשות תנועה משונה שהיא כזו בלי להזיק במתיחת אבר או שריר, אין כל בריה יכולה לעשות כן "ולכן ניסה לוי לעשות כמוהו ואטלע (נהיה חגר וצולע. (יש לשאול, ודאי שרבן שמעון בן גמליאל עשה אימונים רבים במשך שעות רבות עד שאימן ידיו וגופו לכך. ועוד, ודאי לא היה אז בחור צעיר, אלא בגיל מתקדם, שהרי היה נשיא בישראל! וכן התאמן רבן גמליאל להטיל באויר שמונה אבוקות דולקות של אור, בעת ובעונה אחת – ולא חשש לביטול תורה בעת האימונים. ויש לתמוה, משום מה זה טוב? השמחה שיש לשמח בה את כלל ישראל לא יכולה להיות המוני ופשוט, להראות קונדס. ובכן, מה היתה כוונתו ועוד הגזימו חז"ל בביטויים: "מי שלא ראה שמחת בית השואבה, לא ראה שמחה מימיו." ("סוכה נא.).

ודאי שיש כבר רמז בתורה לשמחה זו

כי לענין חג הפסח לא כתובה בתורה "שמחה" כלל. ולגבי עצרת כתובה רק פעם אחת (דברים טז, יא) (ולענין סוכות כתובה אפילו ב' פעמים" **ושמחת** בחגך... והיית **אך שמח**" (דברים טז, יד-טו))

ועל השמחה המיוחדת הזו כתב הרמב"ם באריכות לשון: מצוה להרבות בשמחה זו, ולא היו עושין אותה עמי הארץ וכל מי שירצה, אלא גדולי חכמי ישראל וראשי ישיבות והסנהדרין והחסידיים והזקנים ואנשי מעשה, הם שהיו מרקדין ומספקין ומנגנין ומשמחין במקדש בימי חג הסוכות, אבל כל העם האנשים והנשים כולן באים לראות ולשמע. השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת האל שצוה בהן, עבודה גדולה היא. וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו שנאמר 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב. 'וכל המגיס דעתו וחולק כבוד לעצמו ומתכבד בעיניו במקומות אלו, חוטא ושוטה. ועל זה הזהיר שלמה... וכל המשפיל עצמו ומיקל גופו במקומות אלו הוא הגדול המכובד העובד מאהבה... ואין הגדולה והכבוד אלא לשמוח לפני ה' שנאמר 'והמלך דוד מפזז ומכרכר לפני ה'." (ה'ל' לזלב, ח, (יד-טו).

ודאי שעלינו לחקור ולהבין מה החשיבות הנפלאה של השמחה הזאת. פשיטא שאם מנעו אותה מן פשוטי עם, סימן הוא שיש בכך כוונות רמות ונישאות

לפני הכל, נבאר **שחג הפסח** דומה לאירוסין בין ה' ו' ישראל

חג עצרת הוא כמו מעשה חופה ונישואין

וחג סוכות הוא כמו יחוד ושלימות החיבור בין ה' ו' ישראל. (כן משמע ב"שם שמואל, "אדמו"ר מסוכצ'וב, פרשת פנחס, עמ' (שעדי-שעה / וכן בזוהר ח"ג צה ע"ב / וכן בתענית כו ע"ב "יום חתונתו" וכתב "בן יהודה" הוא יום הכפורים, גמר מתן הלוחות

במלים אחרות, חג פסח בא לסמל יציאתנו מתחת שלטון הגוים עלינו) במצרים. (חג עצרת עשינו במדבר, תלושים מן מציאות חומרית, כאשר קבלנו את התורה השמימית. אבל חג הסוכות הוא "חג האסיף", עיקרו דוקא בא"י, להחדיר את מצוות התורה בתוך החיים הארציים, ומזה באה שמחת השלימות. העיר שפת אמת": "זו היא הארת התורה שהיא תוך מעשה בראשית "ובזה טעו המרגלים שהעדיפו להשאר" במדבר במצב התלוש מן מציאות עוה"ז. (שלח, שנת תרמ"ה)

כדברי ר' צדוק ("מחשבות חרוץ", דף סב:) – "עבד פטור מן הסוכה, דהיא החסיון בצל ה' והיא רק למי שאין לו אדון אחר, ודבר זה רק לזרע יעקב שהוציאם ממצרים ואמר להם 'עבדי אתם' "עכ"ל. כדברי הזוהר (ג/קד). יתיב בצלא דמהימנותא "כלומר, הסוכה. **ובארעא קדישא** בענין מצוה זו "דמאן דאית ליה חולקא בעמא (מענין הדבר, שספר הזוהר מציין כאן "חולקא בארעא קדישא, "והיינו כדברי "שפת אמת" המובא מקודם)

ומזה נבין טעם נוסף למה הקב"ה בחן את אוה"ע אם הם ראויים לקבל תרי"ג מצוות התורה, וזה 'ניסה אותם דוקא ע"י מצוות הסוכה. (ראה העניין בגמרא ע"ז דף ג.). (כי המושג הזה עליון מאד, שלעת האסיף כאשר כל בעל שדה מדושן עונג ממה שרכש, ובכל זאת הוא יוצא לחסות תחת פסולת גורן ויקב!...) עיין רש"ר הירש על ויקרא כג, מב-מג, כאשר "סוכה" משמעותה לחסות תחת כנפי השכינה, מושג זה הוא זר לאוה"ע, וכאשר שמש קודחת בראשם, הם בועטים בסוכה ויוצאים ממנה. [הערת התלמיד. בזה גם יוסבר הפליאה שהתפעלו מיוסף שיעץ לחסוך לשנות הרעב, והרי כל בר-דעת היה מיעץ זאת! אלא כי ענין ראיית הנולד [עולם הבא] כמו גם ההתכופות מלפני ה' גם בשעת טובה, היא היפך.] הנהגת האומות

האדם היודע שהוא נאמן לאל חי, שמח בדיעה זאת לאין גבול ושיעור. למרות כל הצרות הגופניות או אפילו הרוחניות הפוקדות אותו, הכל נחשב ללא-כלום מול הידיעה הגדולה הזאת שאנו משרתים אל חי וקיים. ואלו דברי רש"ר הירש": ביום הכיפורים היה מנת חלקנו עיניו (הצום). (עתה) בסוכות (נשיג את הגדול שבנכסי הקיום הארצי, הגדול שבנכסי הקיום בדרך כלל, והוא השמחה לפני ה' כדכתיב "ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר... ושמחתם לפני ה' שבעת ימים. ("ויקרא כג, מ)

והנה בירושלמי (סוכה ג/יא) פרשו "ושמחתם לפני ה' שבעת ימים: בירושלים. "אנו רוצים להבין מה יש בירושלים שהפסוק יקרא אותה כולה "לפני ה'?" במסורת ציינו שגם בספר דברים (יב, יב) כתוב ושמחתם לפני ה' שבעת ימים "ושם מדובר על ירושלים!) וכך הרי הרמב"ם פוסק שולב ניטל מדאורייתא כל שבעת הימים בירושלים, ודלא כמו שאר א"י שהמצוה שם היא מדאורייתא אך ורק ביום הראשון – "פירוש המשניות" על סוכה ג/י. (אלא חז"ל אמרו שבעת יד יקראו לירושלים "ה' שמה") (ב"ב עה:). כלומר יכירו ששם כסא כבודו. ולכן עלו לירושלים ללמוד לירא את ה' (תוספות על ב"ב כא. (וזהו נקרא "מוריה" שמשם יראה יוצאת לעולם. (ב"ר נה/ז. (ובעצם

ההכרה הזאת שיש לעולם מנהיג, שיש כח עליון משגיח ושומר, בזה עצמו ישנה שמחה אין-קץ. (וכדברי מורה
(נבוכים ב/לב).

ולכן בחג הסוכות כאשר מסיימים את השנה שחלפה לא רק ב"שמחת תורה" שמסיימים את קריאת כל פרשיותיה של תורה בשבתות השנה, אלא גם "אסיף" של קובץ מעשינו שהיו, עברנו לפני כסא ה' למשפט ביום ראש השנה, וחזרנו בתשובה על שגיותינו ומחדלינו וזכינו להתפייסות עם אדוננו-קוננו, מיד אנו יוצאים עם סימני-נצחון. ("ממה שישראל יוצאין מלפני הקב"ה ולולביהן בידיהן ואתרוגיהן בידיהן, אכן יודעין דישראל (אינון נצוחיא – ילק"ש אמור, תרנ"א).

ועוד אמרו במדרש הנ"ל: בזכות 'ולקחתם לכם ביום הראשון', אני נגלה לכם ראשון ("אני ה' ראשון, "ישעיה מא, ד (ופורע לכם מן הראשון ("ויצא הראשון אדמוני, "בראשית כה, כה) ובונה לכם את הראשון, ראשון לציון הנה הנם ולירושלים מבשר אתן ("ישעיה מא, כז) עכ"ל.

כלומר בשכר אמונה גדולה זו גם נזכה לגילוי שכינה, גם נזכה לסילוק ראש המקטרגים עלינו, וגם נזכה למקום הופעת הקודש, גיא חזיון "אשר שם המעיין לכל הנבואות" (ישעיה כב, א). כל זאת בזכות השמחה הגדולה שזכינו לשמש בקודש, וכדבריו הנלהבים של הרמב"ם בסוף הל' לולב "ולכן מובן מאד איך כל עם ישראל שש ושמח בעיניו "שמחת בית השואבה

ומכאן הגענו לגלות אותו הטפח שחננתנו ה' בהבנת ריקודו של רבן שמעון בן גמליאל (סוכה נג).
שמונת האבוקות הרי הם שבע ספירות הבנין, כלומר שבעת ימי השבוע, והם התחום האנושי. אבל השמינית באה לסמל את הבינה, ספירת-על "המשגחת ומטפחת כל אשר בתחומנו. כמו בהזאה של הדמים על פרוכת של קדש הקדשים ביום כיפור היתה אחת למעלה ושבע למטה, וע"ע דברי מהר"ל בענין שמונת ימי חנוכה וכח התורה. ("נר מצוה, "דף כא)
כן גילה רשב"ג לנבוני דבר ששמונת האבוקות הנזרקות **בעיגול**, וכולם במעגל קבוע הבלתי פוסק, הם שבעת חלקי עולמנו בקשרם עם העולם השמיני, הנבדל והנשגב.
וכך במה שנעמד רשב"ג על בהונות ידיו ורגליו באויר, בא ללמד לנבוני דבר שהאדם מושרש בשמים, רגליו ברקיע ורק פניו מופנים כלפי תפקידו הארעי עלי אדמות. האדם הוא עץ מהופך, ושרשיו מושרשים בעולם העליון. (כך כתב מהר"ל: על אבות עמ' קנו-קנז, נצח ישראל דף מז, חידושי אגדות ב/ עב, פב, קיט; וח"ד דף קנח)

המחשבה הנפלאה הזו מספקת לתת לנו שמחה בלתי-פוסקת. כי אפילו כל רוחות שבעולם נושבות בכח נגדנו, לא יזיזו אותנו מן שורשנו שבעולם העליון